

ANDRZEJ SAPKOWSKI

—

LASTAVIČJA KULA

NAKLADNIK

Egmont d.o.o.
Višnjevac 3, Zagreb

ZA NAKLADNIKA

Bruno Barbić

UREDNIK

Davor Uskoković

LEKTORICA

Mirjana Paić-Jurinić

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Blid

DIZAJN KORICA

Studio 2M d.o.o.

TISAK

Grafički zavod Hrvatske d.o.o.
Zagreb, srpanj 2020.

NASLOV IZVORNICA

Wieża jaskółki

Copyright © by Andrzej Sapkowski, Warszawa 2014.

Published by arrangement with

Patricia Pasqualini Literary Agency.

© za hrvatsko izdanje Egmont d.o.o., 2020.

Naslovna ilustracija © Alejandro Colucci

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige
ne smije biti objavljen ili pretisnut bez prethodne
suglasnosti nakladnika i vlasnika autorskih prava.

ISBN: 978-953-xx-xxxx-x

Čip zapis dostupan u računalnome katalogu

Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem xxxxxxx.

Andrzej Sapkowski

—

Lastavičja kula

Preveo s poljskog
Mladen Martić

PULS

Sadržaj

Prvo poglavlje	9
Drugo poglavlje	37
Treće poglavlje.....	81
Četrto poglavlje.....	119
Peto poglavlje.....	169
Šesto poglavlje.....	205
Sedmo poglavlje.....	241
Osmo poglavlje.....	283
Deveto poglavlje	317
Deseto poglavlje.....	367
Jedanaesto poglavlje.....	415

*U noći kao katran crnoj prispješe u Dun Dâre
Gdje vještica skrivala se mlada
Baš sa svih strana selo okružiše
Za bijeg da nestane joj nada
U noći kao katran crnoj prevarom je ščepati htjedoše
No praznih ruku ostadoše
Prije no što je blijedo sunce uzašlo, na smrznutoj cesti
Trideset leševa na kraju bješe*

*Prosjačka pjesma o strahovitom krvoproliću koje se u noći
Saovine zbilo u Dun Dâreu*

»Mogu ti dati sve što poželiš«, rekla je vračara. »Bogatstvo, vlast i žezlo, slavu, dug i sretan život. Biraj.«

»Ne želim ni bogatstvo ni slavu, vlast ni žezlo«, odvrtila je vještica. »Želim konja crnog i hitrog poput noćnog vjetra. Želim mač svijetao i oštar poput mjesečeve zrake. Želim u crnoj noći na svom crnom konju oprčati svijet, želim svojim svijetlim mačem uništiti sile Zla i Tame. To želim.«

»Dat ću ti konja koji će biti crniji od noći i hitriji od noćnoga vjetra«, prisegnula je vračara. »Dat ću ti mač koji će biti svjetliji i oštiri od mjesečeve zrake. Ali, vještrice, ne tražiš malo, pa ćeš mi morati skupo platiti.«

»Čime? Pa nemam ničega.«

»Svojom krolju.«

Flourens Delannoy, *Bajke i predaje*

Prvo poglavlje

KAO ŠTO JE OPĆEPOZNATO, svemir — slično kao i život — okreće se u krug. U krug na čijemu je obodu označeno osam magičnih točaka što daju pun obrtaj, odnosno godišnji ciklus. Te točke, koje u parovima leže na obodu kruga točno jedna nasuprot drugoj, sljedeće su: Imbaelk — ili Klijanje, Lammas — ili Dozrijevanje, Belleteyn — Procvat te Saovine — Zamiranje. Na krugu su naznačena i dva solsticija, ili suncostaja — zimski, zvan Midinvaerne, te Midaëte, ljetni. Tu su i dva ekvinočija, ili ravnodnevice — Birke, proljetna, i Veleb, jesenska. Ti nadnevcijci dijele kružnicu na osam dijelova — a tako se u vilenjačkom kalendaru dijeli i godina.

Iskrcašvi se na plaže u okolici ušća Jaruge i Pontara, ljudi su sa sobom donijeli vlastiti kalendar, zasnovan na mjesecu, koji godinu dijeli na dvanaest mjeseci što čine ciklus godišnjega rada ratara — od početka, od kolaca djeljanih u siječnju, pa sve do kraja, do vremena kada mraz zemlju

pretvara u tvrdu grud. Ali, iako su ljudi drukčije dijelili godinu i računali datume, prihvatili su vilenjački krug i osam točaka na njegovu obodu. Iz vilenjačkog kalendara prihvaćeni Imbaelk i Lammas, Saovine i Belleteyn, oba Suncostaja i obje Ravnodnevice, postali su važni blagdani i među ljudima, svečani nadnevc. Jako su se izdvajali među drugim nadnevcima, kao što se i usamljeno drvo izdvaja na livadi.

Jer te nadnevke izdvaja magija.

Nije bilo — a nije ni sada — nikakva tajna da su tih osam nadnevaka upravo oni dani i noći za kojih neobično jača čarobnjačka aura. Više nikoga ne čude magični fenomeni i zagonetne pojave koje prate tih osam nadnevaka, a osobito ekvinocije i solsticije. Na takve su fenomene svi navikli i stoga rijetko izazivaju veću senzaciju.

Ali te je godine bilo drukčije.

Te su godine ljudi kao i obično proslavili jesenski Ekvinocij svečanom obiteljskom večerom za koje se na stolu moralo naći što više plodova ovogodišnjih uroda, barem po malo od svakoga. Tako je nalagao običaj. Povečerao i zahvalivši boginji Melitele na urodu, ljudi su otišli na počinak. A tada je započeo užas.

Tik pred ponoć digla se strahovita vijavica, zapuhao je grozan vihor u kojemu se kroz šumorenje stabala što su se povijala gotovo do zemlje, škripu rožnika i štropot prozorskih kapaka, čulo sablasno zavijanje, krici i naricanja. Oblaci tjerani nebom poprimili su fantastične oblike među kojima su se najčešće ponavljali obrisi konja i jednoroga u galopu. Vjetrušina se nije stišavala dobar sat, a u iznenadnoj tišini koja je potom nastupila, noć je oživjela kliktanjem i lepetom krila stotina leganja mračnjaka, tih tajanstvenih ptica koje se po pučkome vjerovanju okupljaju da bi nad nekim tko dogorijeva otpjevali demonsku posmrtnu pjesan. Ovaj je put zbor leganja bio tako velik i glasan kao da će skončati cijeli svijet.

Legnji su divljim glasovima pjevali naricaljku, nebo-sklon su prekrili oblaci, trnući ostatke mjesečeva svjetla.

Tada je zacviljela strašna beann'shie, vjesnica nečije brze i nagle smrti, a preko crnoga neba progalopirala je Divlja hajka — povorka plamenočkih sablasti na konjskim kosturima, šumno vijoreći dronjcima plašteva i zastava. Kao i svakih nekoliko godina, Divlja je hajka žela svoju žetvu, ali već desetljećima nije bila tako strašna — samo u Novigradu izbrojeno je dvadesetak osoba nestalih bez traga i glasa.

Kada je Hajka odgalopirala i razišli se oblaci, ljudi su ugledali mjesec — smanjivao se, kao i obično u vrijeme Ravnodnevice. Ali te je noći mjesec bio boje krvi.

Prosti je puk imao za ekvinocijske pojave mnoga tumačenja koja su se, uostalom, znatno razlikovala, ovisno o posebnostima regionalnih demonologija. Astrolozi, druidi i čarobnjaci također su imali svoja tumačenja, ali većinom pogrešna i sklepana na brzinu. Malo, neobično je malo bilo ljudi koji su uspijevali te pojave povezati sa zbiljskim činjenicama.

Na Skelliškom otočju, na primjer, malobrojni jako praznovjerni vidjeli su u čudnovatim i neobičnim događajima najavu Tedda Deireadha, kraja svijeta, kojemu će prethoditi bitka Ragh nar Roog, završna borba Svjetla i Mraka. Silovitu oluju koja je u noći jesenske Ravnodnevice potresla Otočje, praznovjerni su proglasili valom koji je podigao kljun strašnoga Naglfara iz Morhögga, drakara čiji su bokovi građeni od mrtvačkih noktiju, a kojim brodi vojska utvara i demona Kaosa. Prosvjećeniji ili bolje obaviješteni, pak, povezivali su mahnitaje neba i mora sa zlom čarobnicom Yennefer — i njezinom strašnom smrću. Treći — još bolje upućeni — vidjeli su u uzavrelu moru znak da upravo umire netko čijim žilama teče krv kraljeva Skelligea i Cintre.

Koliko je svijet dug i širok, noć jesenskoga Ekvinocija bila je i noć snomorica, košmara i priviđenja, noć nena-danih, gušećih i užasom pulsirajućih buđenja među proznojnim i izgužvanim plahtama. Prikaze i buđenja nisu mimoilazili ni glave najprosvjećenijih — u Nilfgaardu se u

Zlatnim kulama s krikom probudio car Emhyr var Emreis. Na Sjeveru, u Kan Exeteru, skočio je iz postelje kralj Esterad Thyssen, probudivši suprugu, kraljicu Zuleyku. U Tretogoru je skočio i posegnuo za bodežom nadšpijun Dijkstra, probudivši suprugu ministra riznice. U golemom zamku Montecalvo skočila je iz damastne posteljine čarobnica Filippa Eilhart, ne budeći suprugu grofa de Noaillesa. Probudili su se — manje ili više naglo — patuljak Yarpem Zigrin u Mahakamu, stari vještac Vesemir u planinskoj tvrđi Kaer Morhen, bankovni činovnik Fabio Sachs u gradu Gors Velenu, jarl Crach an Craite na palubi dakara »Ringhorn«. Probudila se čarobnica Fringilla Vigo u zamku Beauclair, probudila se svećenica Sigrdrifa u hramu boginje Freye na otoku Hindarsfjallu. Probudio se Daniel Etcheverry, grof Garramone, u opsjednutoj tvrđavi Maribor. Zyvik, desetinik Crnoga stijega, u tvrđi Ban Gleann. Trgovac Dominik Bombastus Houvenaghel u gradiću Claremontu. I puno, puno drugih.

No malo je bilo ljudi koji su bili u stanju sve te pojave i fenomene povezati sa stvarnom, konkretnom činjenicom. I s konkretnom osobom. Slučaj je htio da je troje od tih ljudi noć jesenskoga Ekvinocija provodilo pod jednim krovom. U svetištu boginje Melitele u Ellanderu.

»Legnji mračnjaci...« zastenjao je pisar Jarre, zagledan u tamu koja je prekrivala park svetišta. »Valjda ih je na tisuće, cijeli oblaci... Krikom navješćuju nečiju smrt... Njezinu smrt... Ona umire...«

»Ne pričaj gluposti!« Triss Merigold se silovito okrenula, podignula stisnutu šaku, na tren je izgledalo da će gurnuti ili udariti dječaka u grudi. »Vjeruješ u glupa praznovjerja? Rujan ide kraju i legnji se skupljaju pred odljetanje! To je posve prirodno!«

»Ona umire...«

»Nitko ne umire!« povikala je čarobnica, blijedeći od bijesa. »Nitko, shvaćaš? Prestani drobiti!«

U hodnik knjižnice pristizale su novakinje, probuđene noćnom uzbunom. Lica su im bila ozbiljna i blijeda.

»Jarre.« Triss se smirila, položila dječaku dlan na rame, snažno ga stisnula. »Jedini si muškarac u svetištu. Sve gledamo tebe, u tebi tražimo oslonac i pomoć. Ne smiješ se bojati, ne smiješ paničariti. Svladaj se. Nemoj nas razočarati.«

Jarre je duboko udahnuo, nastojeći umiriti podrhtavanje ruku i usana.

»To nije strah...« šapnuo je izbjegavajući čarobničin pogled. »Ja se ne bojim, ja brinem! Za nju. Vidio sam u snu...«

»I ja sam vidjela«, stisnula je usne Triss. »Sanjali smo isti san, ti, ja i Nenneke. Ni riječi o tome.«

»Krv na njezinu licu... Toliko krvi...«

»Šuti, zamolila sam te. Nenneke dolazi.«

Prvosvećenica im je prišla. Lice joj je bilo umorno. Na nijemo Trissino pitanje odgovorila je niječnim pokretom glave. Primijetivši da Jarre otvara usta, preduhitrila ga je.

»Nažalost, ništa. Dok je Divlja hajka prelijetala svetište gotovo sve su se probudile, ali ni jedna nije imala viziju. Čak ni tako maglovitu kakve su bile naše. Idi spavati, mladiću, ovdje nemaš nikakva posla. Djevojke pođite u spavaonicu!«

S obje je ruke protrljala lice i oči.

»Eh... Ekvinocij! Užasna noć... Idi leći, Triss. Ne možemo ništa učiniti.«

»Ta me bespomoćnost«, stisnula je šake čarobnica, »dovodi do ludila. Kad pomislim da ona negdje tamo pati, da krvari, da joj prijeti... Prokleta bilo, kada bih barem znala što učiniti!«

Nenneke, prvosvećenica Melitelina svetišta, okrenula se.

»A jesi li se pokušala moliti?«

Na Jugu, tik za gorjem Amellom, u Ebbingu, u krajini zvanoj Pereplut, na prostranim močvarama koje presijecaju rijeke Velda, Leta i Areta, na mjestu udaljenom od grada

Ellandera i Melitelina svetišta osamsto milja vranina leta, snomorica je naglo probudila staroga pustinjaka Vysogotu. Probudjeni Vysogota nije se nikako mogao sjetiti sadržaja sna, ali mu čudni nemir nije dopustio da ponovo usne.

»Hladno, hladno, hladno, brrrr«, razgovarao je sam sa sobom Vysogota, stupajući stazom kroz trsku. »Hladno, hladno, hladno, brrr.«

Još jedna zamka bila je prazna. Ni jednog bizamskog štakora. Posebno neuspješan lov. Vysogota je očistio zamku od mulja i vodenog bilja, mrmljajući kletve i šmrcajući prehladenim nosom.

»Hladno, brrr, hu-ha«, govorio je hodajući prema rubu močvare. »A još je rujna! Tã tek su četiri dana poslije Ekvinocija! Ha, takve se studeni potkraj rujna ne sjećam otkako živim. A živim već poduže!«

I sljedeća zamka — već predzadnja — bila je prazna. Vysogoti se nije dalo više ni psovati.

»Nema dvojbe«, rogororio je, hodajući — »da je klima iz godine u godinu sve hladnija. A sada se čini da će učinak zahladnjenja napredovati kao lavina. Ha, vilenjaci su to odavno predvidjeli, ali tko je vjerovao u vilenjačka pretkazanja?«

Nad starčevom su glavom ponovo zalepršala krila, promaknuli sivi, nevjerojatno brzi obrisi. Magla nad močvarama ponovo je odjeknula divljim, isprekidanim klik-tajima legnjeva mračnjaka, brzim lepetom krila. Vysigota nije obraćao pozornost na ptice. Nije bio praznovjerman, a legnjeva je u močvarama bilo uvijek mnogo, osobito su za svitanja letjeli tako gusto da se uplašiš da će ti zapeti o glavu. No, možda ih nije uvijek bilo tako mnogo kao danas, možda se nisu uvijek glasali tako jezivo... Ali što reći, priroda je u posljednje vrijeme izvodila čudne šale, a neobična su zbivanja sustizala jedna drugo i svako je bilo čudnije od prethodnog.

Upravo je iz vode izvlačio zadnju — praznu — zamku, kada je začuo rzanje konja. Legnji su iznenada zamukli, kao na zapovijed.

U močvarama Perepluta bilo je ada, suhih, više položenih mjesta, obraslih crnom brezom, johom, svibom, drijenkom i trninom. Većinu ada okruživale su baruštine tako pomno da je bilo posve nemoguće da bi tamo dospio konj ili jahač koji ne poznaje putove. A ipak je rzanje — Vysogota ga je ponovo začuo — dopiralo baš s takve ade.

Radoznanost je nadvladala oprez.

Vysogota se slabo razumio u konje i njihove pasmine, ali je bio esteta, znao je prepoznati i procijeniti ljepotu. A vranac dlake sjajne poput antracita, kojega je ugledao na pozadini brezovih debala, bio je istinski lijep. Bio je sušta ljepota. Bio je tako lijep da se doimao nestvarnim.

Ali bio je stvaran. I posve stvarno uhvaćen u zamku, uzdama i ularom za krvavocrvene grane sviba kao stvorene da zapnu. Kada mu je Vysogota prišao bliže, konj je potulio uši, zatopotao tako da je tlo zadrhtalo, stresao skladnu glavu, okrenuo se. Sada se vidjelo da je to kobila. Vidjelo se još nešto. Nešto zbog čega je Vysogotino srce zalupalo kao ludo, a nevidljiva kliješta adrenalina stegnula mu grlo.

Iza konja, u plitkoj jami, ležalo je truplo.

Vysogota je bacio vreću na zemlju. I postidio se prve pomisli koja mu je rekla da se okrene i bježi. Približio se, čuvajući oprez, jer je vrana kobila topotala, strigla ušima, kesila zube na žvalama i samo čekala priliku da ga ugrize ili ritne.

Truplo je bilo truplo dječaka od petnaestak godina. Ležao je licem na zemlji, s jednom rukom pod tijelom, drugom ispruženom u stranu i prstiju zarivenih u zemlju. Dječak je na sebi imao jaknu od antilopa, tijesne kožne hlače i meke vilenjačke čizme s kopčama visoke do koljena.

Vysogota se sagnuo i u tom je trenu truplo glasno zajječalo. Vrana kobila je prodorno zarzala, udarila kopitima o tlo.

Pustinjak je kleknuo, oprezno okrenuo ranjenika. Nagonski je trgnuo glavom i siknuo ugledavši jezivu masku od prljavštine i skorene krvi koju je dječak imao umjesto

lica. Nježno je skinuo mahovinu, lišće i pijesak s usana pokrivenih sluzi i slinom, pokušao odvojiti od obraza kosu slijepljenu krvlju u čvrsto klupko. Ranjenik je potmulo zaječao, ispružio se. I zadrhtao. Vysogota mu je odlijepio kosu od lica.

»Djevojka«, rekao je glasno, ne mogavši povjerovati u to što mu je bilo ravno pod nosom. »To je djevojka.«

Da se toga dana netko nakon spuštanja mraka uspio potihom prikrasti kolibi s upalim, mahovinom obraslim trščanim krovom, izgubljenoj posred močvara, da je zavirio kroz pukotine u prozorskim kopcima, ugledao bi u lojanicama škrto osvijetljenoj unutrašnjosti petnaestogodišnju djevojku glave debelo omotane zavojima, kako počiva u mrtvoj, umalo mrtvačkoj nepomičnosti na ležaju zastrtom kožama. Spazio bi i starca sa sivom klinastom bradom i dugom bijelom kosom spuštenom niz ramena i leđa s ruba povelike čele što mu je naborano čelo produžavalo daleko iza tjemena. Spazio bi kako starac pali još jednu lojanicu, kako na stol stavlja klepsidru, kako oštri pero, kako se saginje nad arkom pergamenta. Kako zapada u misli i nešto zamišljeno govori sam sebi, ne skidajući pogleda s djevojke na postelji.

Ali to nije bilo moguće. Nitko to nije mogao vidjeti. Koliba pustinjaka Vysogote bila je dobro skrivena u močvarama. U vječito maglom pokrivenoj pustoši u koju se nitko nije usuđivao zaći.

»Zapišimo«, Vysogota je uronio pero u crnilo, »što se događa. Treći je sat nakon zahvata. Dijagnoza: vulnus incisivum, rezna rana zadana velikom snagom nepoznatim oštrim predmetom, vjerojatno zakrivljene oštrice. Zahvaća lijevi dio lica, počinje ispod područja vidnoga živca, teče preko obraza i doseže sve do podušne žlijezde slinovnice. Rana je najdublja, doseže pokosnicu, u početnom dijelu, ispod očne duplje, na ličnoj kosti. Pretpostavljeno vrijeme proteklo od ranjavanja do prve sanacije rane: deset sati.«

Pero je zaškripilo po pergamentu, ali škripa nije trajala duže od nekoliko trenutaka. I redaka. Vysogota nije držao vrijednim zapisivanja sve što si je govorio.

»Vrativši se saniranju rane«, nastavio je starac tren poslije, zagledan u treperavi i zamirući plamen lojanice, »zapišimo kako slijedi. Nisam izrezao rubove ozljede, ograničio sam se samo na uklanjanje nekoliko mrtvih komadića i, naravno, kraste. Ranu sam isprao iscrpkom vrbove kore. Uklonio sam onečišćenja i strana tijela. Sašio. Konopljanom niti. Drugom vrstom konca, neka i to bude zapisano, nisam raspolagao. Primijenio sam oblog od planske veprine i previo zavojem od muslina.«

Nasred sobe istrčao je miš. Vysogota mu je dobio komadić kruha. Djevojka na postelji je nemirno disala, ječala je u snu.

»Osam sati od zahvata. Pacijentičino stanje bez promjena. Stanje liječnika... To jest, moje, popravilo se, jer sam uhvatio malo sna... Mogu nastaviti bilježenje. Jer dolikovalo bi na ove listove pretočiti nekoliko podataka o mojoj pacijentici. Za potomstvo. Ako ikakvo potomstvo dospije u ove močvare prije no što tu sve sagnjije i raspadne se u prah.«

Vysogota je teško uzdahnuo, umočio pero i obrisao ga o rub tintarnice.

»Što se pak tiče pacijentice«, promrmljao je, »neka bude zapisano kako slijedi. Dob, otprilike šesnaestak godina, visoka, građe razmjerno vitke, ali ne slabašne, ništa ne upućuje ne neuhraćenost. Mišićje i tjelesna građa tipična prije za mladu vilenjakinju, ali nisu utvrđene nikakve osobine mješanke... sve do uključivo kvarteronke. Niži postotak vilenjačke krvi može, kako znamo, ne ostaviti tragove.«

Vysogota kao da se tek sada sjetio da na arku nije zapisao nijednu runu, nijednu riječ. Spustio je pero na papir, ali je crnilo isparilo. Starcu to nije nimalo zasmetalo.

»Neka bude zabilježeno i to«, nastavio je, »da djevojka nije nikada rodila. A i to da na tijelu nema nikakvih starijih znakova, ožiljaka, brazgotina, nikakvih tragova kakve

ostavljaju težak rad, nesreće, rizičan život. Naglašavam da je riječ o starijim tragovima. Svježih joj na tijelu ne manjka. Djevojka je pretučena. Ispremlaćena i to nimalo očinskom rukom. Udarana je vjerojatno i nogom.«

»Pronašao sam na njezinu tijelu i dosta čudan posebni znak... Hmm... Zapišimo to za dobro znanosti... Na preponi, tik uz venerin brežuljak, djevojka ima utetoviranu crvenu ružu.«

Vysogota je usredotočeno pogledao zaoštreni vrh pera nakon čega ga je uronio u tintarnicu. No ovaj put nije zaboravio s kojim ciljem je to učinio — brzo je arak počeo pokrivati ravnim retcima ukošena rukopisa. Pisao je dok se pero nije osušilo.

»Poluprisebna, govorila je i vikala«, nastavio je. »Njezin naglasak i način izražavanja, izostavimo li počeste upadice u opscenom žargonu kriminalaca, poprilično zbunjuju, teško ih je locirati, ali bih riskirao tvrdnju da potječu prije sa Sjevera negoo s Juga. Neke riječi...«

Ponovo je zaškripio perom po pergamentu, ne predugo, prekratko da bi mogao zapisati sve što je maloprije izrekao. Nakon čega je nastavio monolog točno ondje gdje ga je prekinuo.

»Neke riječi, imena i nazivi, koje je djevojka promrm-ljala u bunilu, vrijedni su pamćenja. Sve upućuje na to da je put do kolibe staroga Vysogote našla vrlo, ali doista vrlo nesvakidašnja osoba...«

Šutio je nakratko, oslušujući.

»Samo da se«, progundao je, »koliba staroga Vysogote ne pokaže krajem njezina puta.«

Vysogota se pognuo nad pergament i čak spustio na njega pero, ali nije zapisao ništa, nijednu runu. Bacio je pero na stol. Na tren je puhao, srdito gundao, šmrcao. Gledao je postelju, slušao zvuke koji su dopirali odatle.

»Treba ustanoviti i zapisati«, rekao je umornim glasom, »da je stanje jako loše. Sva se moja nastojanja i zahvati

mogu pokazati nedostatnima, a naponi uzaludnima. Moje su bojazni bile utemeljene. Rana se zagnojila. Djevojka je u silnoj vrućici. Pojavila su se tri od četiri kardinalna simptoma žestokog upalnog stanja. Rubor, calor i tumor, crvenilo, toplina i oteklina, mogu se u ovom trenutku već lako utvrditi pogledom i dodirom. Kada prođe postoperativni šok pojavit će se i četvrti: dolor, bol. Neka ostane zapisano da je minulo već blizu pola stoljeća otkako sam se prestao baviti medicinskom praksom, osjećam kako te godine opterećuju moje pamćenje i spretnost mojih prstiju. Znam napraviti malo, a još manje mogu napraviti. Pribora i medikamenata imam manje od najmanjega. Sva je nada u obrambenim mehanizmima mladoga organizma...«

»Dvanaesti sat nakon zahvata. Sukladno očekivanjima došao je i četvrti kardinalni simptom upale: dolor. Bolesnica viče od boli, vrućica i groznica se pojačavaju. Nemam ništa, nikakvo sredstvo koje bih joj mogao dati. Raspoložen malom količinom eliksira od kužnjaka, ali djevojka je preslaba da bi preživjela njegovo djelovanje. Imam i nešto jedića, ali jedić bi je neizbježno ubio.«

»Petnaesti sat nakon zahvata. Svitanje. Bolesnica nije pri svijesti. Vrućica silovito raste, groznica se pojačava. Usto dolazi do snažnih grčenja mišića lica. Ako je to tetanus, djevojka je izgubljena. Nadajmo se ipak da je samo lični živac... Ili trodijelni živac. Ili oba... Djevojka će u tom slučaju biti nagršena... Ali će živjeti...«

Vysogota je pogledao pergament na koji nije zapisao nijednu runu, nijednu riječ.

»Pod uvjetom«, izustio je glasno, »da preživi upalu.«

»Dvadeseti sat nakon zahvata. Vrućica raste. Rubor, calor, tumor i dolor dosežu, kako mi se čini, graničnu točku. Ali nema šansi da djevojka preživi, da doživi makar i tu točku. Stoga eto zapisujem... Ja, Vysogota iz Corva, ne vjerujem u postojanje bogova. Ali ako nekim slučajem ipak postoje,

neka čuvaju tu djevojku. I neka mi oprostite to što sam učinio.... Ako se to što sam učinio pokaže pogrešnim.«

Vysogota je odložio pero, protrljao natečene kapke koji su ga svrbjeli, pritisnuo šake na sljepoočnice.

»Dao sam joj mješavinu kužnjaka i jedića«, rekao je muklo. »Sljedeći sati će sve razriješiti.«

Nije spavao, samo je drijemao, kada su ga iz drijemeža trgnuli lupa i tresak praćen jaukom. Više bijesa no boli.

Vani je svitalo, pukotine prozorskih kapaka propuštale su slabašnu svjetlost. Klepsidra se presula dokraja, i to davno — Vysogota ju je kao i obično zaboravio okrenuti. Lojanica je jedva tinjala, rubinski žar s ognjišta slabo je osvjetljavao kut izbe. Starac je ustao, podignuo improvizirani paravan od gunjeva kojim je ogradio postelju od ostatka prostorije kako bi bolesnici osigurao mir.

Bolesnica se već stigla dići s poda na koji je maloprije pala, sjedila je pogrbljena na rubu ležaja, pokušavajući se počesati po licu pod zavojem. Vysogota se nakašljao.

»Molio sam te da ne ustaješ. Preslaba si. Ako nešto trebaš, pozovi. Uvijek sam u blizini.«

»Ja baš ne želim da budeš u blizini«, rekla je tiho, jedva otvarajući usta, ali posve razgovijetno. »Hoću se pomokriti.«

Kada se vratio uzeti noćnu posudu, ležala je na postelji nauznak, opipavajući zavoj pričvršćen za obraz trakama koje su opasivale čelo i vrat. Kada joj je uskoro opet prišao, nije promijenila položaj.

»Četiri dana?« upitala je, zureći u strop.

»Pet. Prošli su gotovo cijeli dan i noć od našeg posljednjeg razgovora. Prespavala si cijelo vrijeme. To je dobro. Treba ti sna.«

»Bolje mi je.«

»Drago mi je što to čujem. Skinut ćemo zavoj. Pomoći ću ti da sjedneš. Uhvati me za ruku.«

Rana je zarastala lijepo i suho, ovaj put je gotovo pa prošlo bez bolnoga otkidanja zavoja od kraste. Djevojka je oprezno dodirnula obraz. Namrštila se, ali je Vysogota znao da to nije samo zbog boli. Svaki se put ponovo uvjeravala u veličinu ozljede, postajala svjesna ozbiljnosti rane. Uvjeravala se — s užasom — da to što je ranije osjetila dodirom, nije bio košmar izazvan groznicom.

»Imaš li ovdje kakvo zrcalo?«

»Nemam«, slagao je.

Pogledala ga je, valjda prvi put posve prisebno.

»Znači da je tako loše?« upitala je, oprezno prelazeći prstima po šavovima.

»To je vrlo opsežna ozljeda«, propentao je, srdit na sebe što se opravdava i ispričava pred balavicom. »Lice ti je još uvijek natečeno. Za nekoliko dana ću izvaditi konce, dotad ću ti stavljati obloge od jedića i ekstrakt od vrbine kore. Neću ti više omatati cijelu glavu. To lijepo zarasta. Zbilja lijepo.«

Nije odgovorila. Pomicala je usta i čeljust, mrštila je i krivila lice, iskušavajući što rana dopušta, a što ne.

»Skuhao sam ti juhu od goluba. Hoćeš li jesti?«

»Hoću. Ali ovoga puta pokušat ću sama. Ponižavajuće je kada te hrane kao paralitičarku.«

Jela je dugo. Drvenu je žlicu prinosila usnama oprezno i s takvim naporom kao da teži dvije funte. Ali uspijevala je bez pomoći Vysogote, koji ju je sa zanimanjem promatrao. Vysogota je bio radoznalac — i gorio je od znatiželje. Znao je da će djevojčino ozdravljenje pratiti razgovor koji bi mogao baciti svjetlo na tajanstvenu stvar. Znao je to i nije mogao dočekati taj trenutak. Predugo je živio sam u pustoši.

Djevojka je završila s jelom, pala na jastuke. Na tren je mrtvo zurila u strop, onda je okrenula glavu. Neobično krupne zelene oči, ustanovio je još jednom Vysogota, davale su njezinu licu nevin dječji izraz, koji se u tom trenutku

svađao s grozno unakaženim obrazom. Vysogota je poznao taj tip ljepote — krupnooko vječno dijete, fizionomija koja nagonski izaziva simpatiju. Vječna djevojčica, čak i kada već dvadeseti, pa čak i trideseti rođendan odavno ode u zaborav. Da, Vysogota je dobro poznao taj tip ljepote. Njegova je druga žena bila takva. Njegova je kći bila takva.

»Moram pobjeći odavde«, rekla je iznenada djevojka. »I to žurno. Progone me. Pa znaš to.«

»Znam«, kimnuo je glavom. »To su bile prve tvoje riječi koje unatoč prividu nisu bile izgovorene u bunilu. Točnije, među prvima. Prvo si pitala za svoga konja i za svoj mač. Tim redom. Kada sam te uvjerio da su i konj i mač dobro zbrinuti, posumnjala si da sam ortak nekakvog Bonharta i da te ne liječim, nego mučim dajući ti nadu. Kada sam te ne bez muke razuvjerio, predstavila si se kao Falka i zahvalila mi što sam te spasio.«

»To je dobro.« Okrenula je glavu na jastuku kao da hoće izbjeći nužnost da ga gleda u oči. »Dobro je da ti nisam zaboravila zahvaliti. Ja se svega onoga sjećam kao kroz maglu. Ne znam što je bilo java, a što san. Bojala sam se da ti nisam zahvalila. Ne zovem se Falka.«

»I to sam doznao, iako više slučajno. Govorila si u vrućici.«

»U bijegu sam«, rekla je ne okrećući se. »Bjegunka. Pogibeljno je pružiti mi sklonište. Pogibeljno je znati kako se doista zovem. Moram sjesti na konja i pobjeći prije no što me ovdje nanjuše...«

»Malo prije si se mučila da sjedneš na noćnu posudu. Ne vidim te baš na konju. Ali uvjeravam te da si ovdje sigurna. Nitko te ovdje neće nanjušiti.«

»Sigurno me progone. Slijede tragove, češljaju okolicu...«

»Umiri se. Svakodnevno pada, nitko neće pronaći tragove. A ti si u pustoši, u pustinji. U domu pustinjaka koji se odvojio od svijeta. Da ga i svijet može teško pronaći.

No ako želiš, mogu potražiti način da prenesem vijesti o tebi tvojim bližnjima ili prijateljima.«

»Ne znaš čak ni tko sam...«

»Ti si ranjena djevojka«, prekinuo ju je. »Koja bježi pred nekim tko ne oklijeva ozlijediti djevojke. Želiš li da prenesem neku poruku?«

»Nemam kome«, odvrtila je oklijevajući, a Vysogota je sluhom ulovio promjenu glasa. »Moji su prijatelji mrtvi. Svi su pobijeni.«

Nije komentirao.

»Ja sam smrt«, nastavila je čudnim glasom. »Svatko tko dođe sa mnom u dodir, umre.«

»Ne svatko«, zanijekao je pozorno ju gledajući. »Nije Bonhart, taj čije ime si izvikivala u groznici, taj pred kojim sada želiš bježati. Vaš kontakt je naštetio tebi, njemu nije. On ti je... ranio lice?«

»Ne.« Stisnula je usta da priguši nešto što bi bilo ili jauk ili psotka.

»Lice mi je ranio Sova. Stefan Skellen. A Bonhart... Bonhart me ranio puno ozbiljnije. Dublje. Jesam li ti i o tome govorila u bunilu?«

»Smiri se. Slaba si, trebala bi izbjegavati jača uzbuđenja.«

»Zovem se Ciri.«

»Napravit ću ti oblog od jedića, Ciri.«

»Pričekaj... malo. Daj mi nekakvo zrcalo.«

»Rekao sam ti...«

»Molim te!«

Poslušao ju je zaključivši da tako treba, da ne može više otežati. Donio je čak i lojanicu. Da može bolje vidjeti što joj je učinjeno od lica.

»No, da«, rekla je promijenjenim glasom koji je pucao. »No, da. Tako sam i mislila. Gotovo je tako kako sam mislila.«

Izašao je povukavši za sobom improvizirani paravan od gunjeva.

Trudila se da jeca tiho, tako da ju ne čuje. Jako se trudila.

Sutradan je Vysogota izvadio pola šavova. Ciri je opipala obraz, siknula kao zmija, tužeći se na jako bolno uho i preosjetljivost vrata u blizini čeljusti. Ipak je ustala, odjenula se i izašla u dvorište. Vysogota nije prosvjedovao. Pratio ju je. Nije joj morao pomagati, niti je pridržavati. Djevojka je bila zdrava i puno jača no što se moglo pretpostaviti.

Zateturala je tek vani, pridržala se za vrata i dovratak.

»Kako je...« snažno se zagrcnula udahnuvši. »Kako je studeno! Mraz, što li? Već je zima? Koliko sam ovdje preležala? Nekoliko tjedana?«

»Točno šest dana. Sada je peti listopada. Ali izgleda da nam stiže jako hladan listopad.«

»Peti listopada?« Namrštila se, zastenjala od boli. »Kako to? Dva tjedna...«

»Što? Kakva dva tjedna?«

»Nije važno«, slegnula je ramenima. »Možda sam to ja nešto pobrkala... A možda i nisam. Reci mi što ovdje tako strašno smrdi?«

»Kože. Lovim ondatre, dabrove, nutrije i vidre, štavim kože. Čak i pustinjaci moraju od nečega živjeti.«

»Gdje mi je konj?«

»U štalici.«

Vrana kobila pozdravila je posjetitelje glasnim rzanjem, a Vysogotina koza ju je pratila meketanjem u kojemu se čulo veliko nezadovoljstvo zbog prisilnog sustanarstva. Ciri je zagrlila konja oko vrata, potapšala ga, pogladila po grivi. Kobila je frktala i kopala slamu kopitom.

»Gdje mi je sedlo? Pokrovac? Orma?«

»Ovdje?«

Nije prosvjedovao, nije imao primjedbi, nije iznosio svoje mišljenje. Šutio je oslonjen na štap. Nije se pomaknuo kada je zastenjala pokušavši podignuti sedlo, nije ni trepnuo kada se zaniжела pod teretom i teško, s glasnim jaukom, tresnula na zemljani pod posut slamom. Nije joj prišao, nije joj pomogao ustati. Ozbiljno ju je promatrao.

»No, da«, procijedila je kroz stisnute zube, odgurnuvši kobilu koja joj je pokušavala ugurati njušku u ovratnik. »Sve je jasno. Ali ja, dođavola, moram bježati odavde! Jednostavno moram!«

»Kamo?« upitao je hladno.

Opipala je lice i dalje sjedeći na slami pored ispuštenoga sedla.

»Što je dalje moguće.«

Kimnuo je glavom, kao da odgovor zadovoljava, sve objašnjava i ne ostavlja mjesta dvojabama. Ciri je s naporom ustala. Po sedlo i ormu se nije ni pokušala sagnuti. Provjerila je samo ima li kobila u jaslama sijena i zobi i počela joj trljati leđa i bokove s pregršti slame. Vysogota je čekao šuteći pa i dočekaо. Djevojka je posrnula na stup koji je pridržavaо strop, probljedjela kao platno. Bez riječi joj je pružio štap.

»Nije mi ništa. Samo...«

»Samo ti se zavrtilo u glavi, jer si bolesna i slaba kao novorođenče. Hajdemo natrag. Moraš leći.«

Za sunčeva zalaska, odspavavši nekoliko lijepih sati, Ciri je ponovo izašla. Vysogota, vraćajući se s rijeke, naletio je na nju kod živice od kupina.

»Nemoj se previše udaljavati od kolibe«, rekao je strogo. »Kao prvo, preslaba si...«

»Bolje mi je.«

»Kao drugo, to je opasno. Uokolo je golema močvara, beskrajni trstik. Ne poznaješ staze, možeš zalutati ili utočiti u živi pijesak.«

»A ti«, pokazala je vreću koju je vukao, »staze naravno poznaješ. I čak ih povremeno obilaziš, pa močvara znači

nije uopće tako velika. Štaviš kože da bi imao za život, jasno. Moja kobila Kelpie ima zobi, a ovdje ne vidim polja. Mi smo jeli kokoš i kašu. I kruh. Pravi kruh, ne pogaču. Kruha nisi dobio od lovaca sa zamkama. Znači da je u blizini selo.«

»Deducirano bez greške«, mirno je potvrdio. »Stvarno, provijant pribavljam iz najbližega sela. Najbližega, ali ne i blizog, leži na kraju pištalina. Rijeka dodiruje močvaru. Kože razmjenjujem za živež koju mi dopremaju čamcem. Kruh, kašu, brašno, sol, sir, ponekad kunića ili kokoš. Ponekad vijesti.«

Nije dočekaio pitanje, pa je nastavio.

»Konjička je potjera bila u seocu dvaput. Prvi put su upozoravali neka te ne skrivaju, seljacima su prijeli mačem i ognjem, ako te uhvate u selu. Drugi su put obećavali nagradu. Za pronalaženje trupla. Tvoji su progonitelji uvjereni da ležiš mrtva u šumama, u nekakvoj jaruzi ili klancu.«

»I neće stati«, progundala je, »dok ne pronađu leš. Znam to dobro. Moraju imati dokaz da sam mrtva. Bez toga neće odustati. Posvuda će tražiti. Na kraju će naletjeti i ovamo...«

»Jako im je stalo«, primijetio je. »Rekao bih, neobično im je stalo...«

Stisnula je usne.

»Ne boj se. Otići ću prije no što me pronađu ovdje. Neću te izložiti... Ne boj se.«

»Odakle pretpostavka da se bojim?« slegnuo je ramenima. »Da postoji razlog za strah? Ovamo neće nitko naletjeti, nitko te neće ovdje otkriti. No ako gurneš nos iz trstika, uletjet ćeš svojim progoniteljima ravno u ruke.«

»Drugim riječima«, podigla je ponosno glavu, »moram ostati ovdje? To si htio reći?«

»Nisi zatvorenica. Možeš odjahati kada poželiš. Točnije: kada uspiješ. Ali možeš i ostati kod mene i pričekati. Progonitelji će jednom odustati. Uvijek odustanu, prije ili poslije. Uvijek. Možeš mi vjerovati. Razumijem se u to.«

Njezine su zelene oči bljesnule kada ga je pogledala.

»Uostalom«, brzo je rekao, sliježući ramenima i bježeći pred njezinim pogledom, »postupit ćeš kako budeš htjela. Ponavljam, nisi ovdje zavezana.«

»Danas vjerojatno neću odjahati«, frknula je. »Slaba sam... I začas će zaći sunce... A ja ne poznajem staze. Hajdemo onda u kolibu. Smrzla sam se.«

»Rekao si da sam kod tebe ležala šest dana. Je li to istina?«

»Zašto bih lagao?«

»Ne uzbuđuj se. Pokušavam izračunati dane... Po-
bjegla sam... Ranjena sam... na Ravnodnevicu. Dvadeset
i trećega rujna. Ako ti je draže računati po vilenjački, za-
dnjega dana Lammasa.«

»To je nemoguće.«

»Zašto bih trebala lagati?« uzviknula je i zastenjala,
hvatajući se za lice. Vysogota ju je mirno promatrao.

»Ne znam zašto«, rekao je hladno. »Ali ja sam nekoć
bio liječnik, Ciri. Prije puno vremena, ali i dalje umijem
razlikovati ranu zadanu prije deset sati od rane zadane
prije četiri dana. Pronašao sam te dvadeset i sedmog rujna.
Trećega dana Velena, ako ti je draže računati vilenjački. Tri
dana nakon Ekvinocija.«

»Bila sam ranjena na sam Ekvinocij.«

»Nemoguće, Ciri. Mora da si pomiješala datume.«

»Sigurno nisam. Ti imaš nekakav zastarjeli pustinjački
kalendar.«

»Neka ti bude. Zar je to tako važno?«

»Ne. Nije nimalo.«

Tri dana poslije Vysogota je uklonio i zadnje šavove. Imao je puno razloga biti zadovoljan i ponositi se svojim djelom — sašivena linija bila je ravna i čista, nije se trebalo bojati tetovaže nečistoćom sraslom u ranu. No kirurgu

je zadovoljstvo ipak kvario pogled na Ciri koja je u sumornoj tišini proučavala ožiljak u zrcalu pod raznim kutovima i nastojeći ga pokriti — bezuspješno — kosom češljanom na obraz. Brazgotina ju je unakazila. Što jest jest. Nije bilo pomoći. Pretvaranje da nije tako nije moglo pomoći. Ožiljak, i dalje crven, otečen kao konop, istočkan tragovima uboda igle i obilježen otiscima niti, izgledao je zbilja zastrašujuće. Bilo je šansi da se to postupno, pa čak i brzo popravi. Vysogota je ipak znao da nema šansi da brazgotina zaraste i prestane nagrđivati.

Ciri se osjećala znatno bolje, ali na Vysogotovo čuđenje i zadovoljstvo odlazak nije uopće spominjala. Izvela je iz staje svoju vranu Kelpie — Vysogota je znao da na Sjeveru »kelpom« zovu moržulja, strašno morsko čudovište, koje je po vjerovanjima moglo poprimiti obličje lijepog ata, dupina, pa čak i prekrasne žene, a zapravo je uvijek izgledao kao hrpa morskih trava. Ciri je osedlala kobilu i nekoliko puta objahala dvorište i kuću, nakon čega se Kelpie vratila u stajicu praviti društvo kozi, a Ciri u kolibu praviti društvo Vysogoti. Pomagala mu je čak — vjerojatno iz dosade — u poslu oko koža. Dok je on razvrstavao nutrije prema veličini i boji krzna, ona je dijelila ondatre na leđa i trbuhe, rasijecajući kožice duž daščice uvedene u njih. Prsti su joj bili izvanredno spretni.

I baš pri tom poslu među njima je došlo do prilično čudnog razgovora.

»Ne znaš tko sam. Ni ne slutiš tko sam.«

Nekoliko je puta ponovila tu banalnu tvrdnju i time ga malo uzrujala. Jasna stvar, nije dao da se uzrujanost vidi — ne bi mu dolikovalo otkrivati osjećaje pred takvom balavicom. Ne, to nije mogao dopustiti, nije mogao odati znatiželju koja mu nije davala mira.

Znatiželju zapravo neutemeljenu, jer mogao se bez napora domisliti tko je. I u Vysogotino vrijeme mladenačke bande nisu bile rijetkost. Minule godine nisu mogle ukloniti magnetsku privlačnost takvih družina za balavurdiju

željnu pustolovina i jakih dojmova. Koja ih je i prečesto vodila u propast. Šmrkavci koji su se izvukli s ožiljkom na licu mogli su govoriti o sreći — one manje sretne čekali su krvnikov kotač, omča, kuka ili kolac.

Ha, od Vysogotinih vremena samo se jedno promijenilo — postupna emancipacija. Bande nisu privlačile samo junose, već i pomahnitale curičke koji su konja, mač i pustolovinu pretposavljali igli, koncu i čekanju na proscu.

Vysogota joj sve to nije rekao izravno. Rekao je s ogradama. Ali tako da ona zna da on zna. Da bude svjesna, da ako netko i jest zagonetka, ona sigurno nije — maloljetna razbojnica iz bande maloljetnih razbojnika. Nagrđena balavica koja se pokušava okružiti aureolom tajanstvenosti...

»Ne znaš tko sam. Ali ne boj se. Ubrzo ću otići. Neću te dovesti u pogibelj.«

Vysogoti je bilo dosta.

»Ne prijeti mi nikakva pogibelj«, rekao je suho. »Ma odakle? Čak i ako se potjera ovdje i pojavi, kakvo bi mene zlo moglo snaći? Pomagati zločincima u bijegu jest kažnjivo, ali ne ako je riječ o pustinjaku, jer pustinjak nije svjestan svjetovnih stvari. Moja je povlastica da mogu ugostiti svakoga tko dospije u moju pustinju. Dobro si rekla: ne znam tko si. Odakle bih ja, pustinjak, mogao znati tko si, što si zaribala i zbog čega te progoni zakon? I koji zakon? Pa ja čak ne znam ni čiji zakon obvezuje u ovim krajevima, tko je ovdje i kako nadležan. I to me se ni ne tiče. Ja sam pustinjak.«

Malo je previše puta spomenuo pustinjaštvo, osjećao je to. Ali nije odustajao, njezine bijesne zelene oči bole su ga kao ostruge.

»Ja sam ubogi remeta. Umro sam za svijet i njegove probleme. Prost sam čovjek i neobrazovan, ne razumijem se u svjetovne stvari...«

Pretjerao je.

»Ma baš!« vrisnula je, bacivši kožicu i nož na pod. »Smatraš me glupačom, ili što? Ja nisam glupa, nemoj si to misliti. Pustinjače, ubogi remeto! Dok si bio naokolo,

malo sam razgledala. Zavirila sam onamo, eno, u kut, iza one ne previše čiste zavjese. Odakle na polici učene knjige, prosti i neobrazovani čovječe?»

Vysogota je odbacio nutrijino krzno na hrpu.

»Ovdje je nekoć živio poreznik«, rekao je bezbrižno. »Ostali su zemljišnici i poslovne knjige.«

»Lažeš.« Ciri se namrštila, protrljala ožiljak. »Lažeš mi u lice!«

Nije odgovorio pretvarajući se da procjenjuje nijansu još jedne kože.

»Možda misliš«, uskoro je nastavila djevojka, »da ćeš, ako imaš bijelu bradu, bore i sto godina na grbači, bez po muke zavarati naivnu mladicu, ha? Ovo ću ti reći: neku bi možda i prevario. Ali ja nisam neka.«

Izvio je obrve u znak nijemog, ali provokativnog pitanja. Nije mu dopustila dugo čekati.

»Ja sam ti, moj pustinjače, učila na mjestima gdje je bilo puno knjiga, pa i istih naslova kao na tvojim policama. Mnoge od tih naslova poznajem.«

Vysogota je obrve izvio još više. Gledala ga je ravno u oči.

»Čudne stvari«, procijedila je, »brblja musava zamazanka, odrpana sirotica, zacijelo lupežica ili razbojnica pronađena razvaljene njuške u grmlju. A ipak trebaš znati, gospodine pustinjače, da sam ja čitala Povijest Rodericka de Novembrea. Listala sam, i to ne jednom, djelo pod naslovom *Materia medica*. Poznajem i *Herbarius*, isti takav kakav je i na tvojoj polici. Znam također što znači hermelinski križ na crvenom štitu na hrptovima knjiga. To je znak da je knjige objavilo sveučilište u Oxenfurtu.«

Zastala je, ne prestajući ga pozorno promatrati. Vysogota je šutio, nastojeći da mu lice ništa ne odaje.

»Zato mislim«, rekla je, zabacujući glavu njoj uobičajenim, gordim i pomalo silovitim pokretom, »da ti uopće nisi prost čovjek i da nisi pustinjak. I da nisi umro za svijet

nego pobjegao pred njim. I da se ovdje, u pustoši, skrivaš zamaskiran prividima i beskrajnim trsticima.«

»Ako je tako«, nasmiješio se Vysogota, »zbilja su se čudno preplele naše sudbine, načitana moja gospođice. Usud nas je zbližio na jako zagonetan način. Jer i ti se ovdje skrivaš. Jer i ti, Ciri, oko sebe vijoriš velove privida. No ja sam čovjek star, pun sumnji i ogorčena staračkog nepovjerenja...«

»Nepovjerenja prema meni?«

»Prema svijetu, Ciri. Svijetu u kojemu prevarantski privid navlači masku istine da bi iznio drugu istinu, lažnu, uzgred rečeno, koja također pokušava zavarati. Svijetu u kojemu se grb sveučilišta u Oxenfurtu malja na vrata bordela. Svijetu u kojemu se ranjene razbojnice izdaju za bezgrješne, učene, pa možda čak plemenito rođene gospođice, intelektualke i eruditknje što čitaju Rodericka de Novembrea i poznaju grb Akademije. Svim prividima unatoč. Unatoč tome što same nose drugi znak. Banditsku tetovažu. Crvenu ružu, zabodenu u preponu.«

»Stvarno, imao si pravo.« Zagrizla je usnu, a lice joj je pokrilo tako duboko rumenilo da se linija ožiljka učinila crnom. »Ti si ogorčeni starac. I staro zabadalo.«

»Na mojoj polici, iza zavjese«, pokazao je pokretom glave, »stoji Aen N'og Mab Taedh'morc, zbirka vilenjačkih bajki i priča u stihu. Ima u njoj i pričica o starom gavranu i mlađahnoj lastavici, koja pristaje uz našu situaciju i razgovor. Budući da sam erudit kao i ti, dopustit ću si da navedem odgovarajući ulomak. Gavran, sigurno se sjećaš, predbacuje lastavici lakomislenost i nepristojnu zvrckavost.

Hen Cerbin dic'ss aen n'og Zireael

Aark, aark, caelm foile, te veloe, ell?

Zireael...

Zastao je, nalaktio se na stol, a podbradak naslonio na prepletene prste. Ciri je trgnula glavom, uspravila se, pogledala ga izazovno. I dovršila.

... Zireael veloe que'ss aen en'ssan irch

Mab og, Hen Cerbin, vean ni, quirk, quirk!

»Ogorčeni i nepovjerljivi starac«, rekao je nakon stanke Vysogota, ne mijenjajući položaj, »ispričava se mladoj eruditkinji. Stari gavran koji posvuda njuši podvalu i laž moli za oprostjenje lastavicu čija je jedina krivnja to što je mlada i puna života. I lijepa.«

»Sada lupetaš«, obrecnula se, nagoniski pokrivajući rukom brazgotinu na obrazu. »Poštedi me takvih komplimenata. Neće popraviti krivudave šavove kojima si mi izbušio kožu. Nemoj misliti ni da ćeš tako način steći moje povjerenje. Ja i nadalje ne znam tko si ti zapravo. Zašto si me slagao u vezi s tim datumima i danima. I s kojim si mi se ciljem nalukavao među noge, iako sam bila ranjena u lice. I je li ostalo samo na nalukavanju.«

Ovaj ga je put uspjela izbaciti iz ravnoteže.

»Što si ti zamišljaš, balavice jedna?!« povikao je. »Mogao bih ti biti otac!«

»Djed«, ispravila ga je hladno. »Ili čak pradjed. Ali nisi. Ja ne znam tko si. Ali sigurno nisi taj za koga se želiš izdavati.«

»Ja sam taj koji te našao u močvari, gotovo zaleđenu za mahovinu, s crnom krastom umjesto lica, onesviještenu, blatnjavu i prljavu. Ja sam taj koji te odnio kući, iako nije znao tko si, a imao je pravo očekivati najgore. Taj tko te previo i položio u postelju. Liječio, kada si skapavala od groznice. Njegovao. Prao. Pomno. U okolici tetovaže također.«

Opet je pocrvenjela, ali joj drsko izazivanje nije kanilo nestati iz očiju.

»Na ovome svijetu«, zarežala je, »prevarantske obmane ponekad hine istinu, sam si to rekao. I ja, zamisli, taj svijet već pomalo poznajem. Spasio si me, previo, njegovao. Hvala ti na tome. Zahvalna sam ti za... za dobrotu. Ali ja znam da ne postoji nešto kao što je dobrota bez...«

»Bez računa i očekivanja koristi«, dovršio je sa smiješkom. »Da, da, znam, iskusan sam čovjek, možda svijet poznajem jednako dobro kao i ti, Ciri. Ranjenim se djevojkama, poznato je, grabi sve što ima ikakvu vrijednost. Ako nisu pri svijesti ili su preslabe da se brane, obično se dade maha vlastitim strastima i pohotama, nerijetko na nedopuštene i protuprirodne načine. Istina?«

»Ništa nije takvo kako izgleda«, odvrtila je Ciri, još jednom se oblivši rumenilom.

»Kako istinita tvrdnja.« Odbacio je još jednu kožu na odgovarajuću hrpu. »I kako nas nemilosrdno vodi do zaključka da nas dvoje, Ciri, ne znamo ništa jedno o drugome. Znamo samo privide, a oni varaju.«

Pričekao je trenutak, ali se Ciri nije žurila progovoriti.

»Iako smo oboje uspjeli provesti neku vrst uvodne inkvizicije, i nadalje ne znamo ništa o sebi. Ja ne znam tko si ti, ti ne znaš tko sam ja...«

Ovoga puta je proračunato čekao. Gledala ga je, a u očima joj se naziralo pitanje koje je očekivao. Nešto joj je čudno bljesnulo u pogledu kada ga je postavila.

»Tko će početi?«

Da se nakon sumraka netko prikrao kolibi s upalim, mahovinom obraslim trščanim krovom, da je zavirio unutra, u svjetlosti plamena i žara ognjišta ugledao bi sjedobradog starca pogrbljenog nad gomilom koža. Ugledao bi i pepeljastokosu djevojku s gadnim ožiljkom na obrazu, ožiljkom koji nije nimalo pristajao uz kao u djeteta krupne zelene oči.

Ali nitko to nije mogao vidjeti. Koliba je stajala posred trščaka, u močvarama u koje se nitko nije usuđivao zaći.

»Zovem se Vysogota iz Corva. Bio sam liječnik. Kirurg. Bio sam alkemičar. Bio sam istraživač, povjesničar, filozof, etičar. Bio sam profesor na oxenfurtskoj Akademiji. Morao sam odande pobjeći nakon što sam objavio jedno djelo

koje je proglašeno bezbožnim za što mi je u to vrijeme, prije pedeset godina, prijetila smrtna kazna. Morao sam emigrirati. Moja žena nije htjela emigrirati, pa me ostavila. A ja sam stao tek daleko na jugu, u Nilfgaardskom carstvu. Na kraju sam postao predavač etike na Carskoj akademiji u Castell Graupianu, tu sam čast obnašao gotovo deset godina. Ali i odatle sam morao pobjeći nakon objavljivanja stanovitog traktata... Uzgred budi rečeno, rad je govorio o totalitarnoj vlasti i zločinačkom karakteru osvajačkih ratova, ali službeno smo rad i ja optuženi za metafizički misticizam i klerikalnu shizmu. Obznanjeno je da sam djelovao po nagovoru ekspanzionističkih i revizionističkih svećeničkih krugova, stvarnih vladara nordlinških kraljevstava. Prilično zabavno, uzme li se u obzir da sam dvadeset godina prije osuđen na smrt zbog ateizma! Ekspanzionistički svećenici su na Sjeveru već odavno otišli u zaborav, ali se to u Nilfgaardu nije primalo na znanje. Povezivanje misticizma i praznovjerja s politikom progornilo se i strogo kažnjavalo.«

»Danas, ocjenjujući to s vremenske distance, mislim da bi se afera, da sam se pokorio i pokajao, zanemarila, a car ograničio na nemilost, bez posezanja za krajnjim sredstvima. Ali ja sam bio ogorčen. Uvjeren u svoje razloge za koje sam smatrao da nadilaze vrijeme, da su nadređeni svakoj vlasti ili politici. Osjećao sam se uvrijeđenim, nepravедno uvrijeđenim. Tiranski. Pa sam uspostavio aktivne dodire s disidentima koji su se potajno borili protiv tirana. Prije no što sam se snašao, već sam skupa s disidentima sjedio u tamnici, a neki su, kada su im pokazali oruđe za mučenje, ukazali na mene kao glavnoga ideologa pokreta.«

»Car je iskoristio pravo na pomilovanje, no osuđen sam na progonstvo... pod prijetnjom smrtnе kazne u slučaju povratka u carske zemlje.«

»Tada sam se uvrijedio na cijeli svijet, na kraljevstva, carstva i sveučilišta, na disidente, službenike, pravnike. Na kolege i prijatelje koji su mi to, kao na dodir čarobnog štapića, prestali biti. Na drugu ženu, koja je slično prvoj

smatrala da su muževljevi problemi dovoljan razlog za razvod. Na djecu, koja su me se odrekla. Postao sam pustinjač. Ovdje, u Ebbing, u močvarama Perepluta. Baštini sam nastambu od jednoga remete kojega sam svojedobno slučajno upoznao. Peh je htio da je Nilfgaard anektirao Ebbing pa sam se, htio ne htio, opet našao u Carstvu. Nisam imao više ni snage, ni volje za dalje potucanje, stoga se moram skrivati. Carske presude ne podliježu zastari, čak ni kada je imperator koji ih je izdao odavno mrtav, a sadašnji car nema razloga da prethodnika spominje po dobru i dijeli njegove nazore. Smrtna kazna ostaje na snazi. Takvi su zakon i običaj u Nilfgaardu. Osude za veleizdaju ne zastarijevaju i ne podliježu amnestiji koju svaki car obznanjuje nakon krunidbe. Nakon što novi car stupi na prijestolje, amnestira sve koje je njegov prethodnik osudio... s iznimkom okrivljenih za veleizdaju. Bez obzira na to tko vlada u Nilfgaardu, ako se otkrije da sam živ i da boraveći na carskom teritoriju kršim zakon o protjerivanju, glava će mi se zakotrljati na stratištu.«

»Znači, kako vidiš, Ciri, nas smo dvoje u posve sličnoj situaciji.«

»Što je etika? Znala sam, ali sam zaboravila.«

»Znanost o moralu. O pravilima moralnog, plemenitog, uljudnog i čestitog postupanja. O visinama dobra na koje ljudsku dušu uzdižu pravičnost i moralnost. I o bezdanima zla u koje ju bacaju nepoštenje i nemoralnost...«

»Visine dobra!« prasnula je. »Pravičnost! Moralnost! Nemoj me nasmijavati, jer će mi pući ožiljak na faci. Imao si sreće da te nisu progonili, da nisu za tobom poslali lovce na nagrade, takve kakav je... Bonhart. Vidio bi što su to bezdani zla. Etika? Govno vrijedi ta tvoja etika, Vysogoto iz Corva. Nisu zli i nečasni ti koji bivaju bačeni na dno, ne! O, ne! Zli, ali odlučni, tamo bacaju takve koji su moralni, čestiti i plemeniti, ali nevješti, nesigurni i puni skrupula.«

»Hvala ti na pouci«, našalio se. »Makar čovjek proživio i cijeli vijek, uvijek može naučiti nešto novo. Zbilja, uvijek vrijedi poslušati zrele, iskusne i upućene osobe.«

»Samo se ti rugaj, rugaj se«, trgnula je glavom. »Dok možeš. Jer sada je moj red. Sada ću ja tebe zabaviti pričom. Ispričat ću ti što se događalo sa mnom. A kada završim, vidjet ćemo hoćeš li i dalje imati volje za ruganje.«

Da se toga dana nakon sumraka netko prikrao kolibi s upalim, mahovinom obraslim trščanim krovom, da je zavirio kroz pukotine na prozorskom kapku, ugledao bi u škrto osvjetljenoj unutrašnjosti sjedobradog starca kako usredotočeno sluša priču pepeljastokose djevojke koja sjedi na kladi pri ognjištu. Opazio bi da djevojka govori polako, kao da s naporom traži riječi, da nervozno tare obraz unakažen jezivim ožiljkom, da priču o svojoj povijesti prepleće dugim trenucima šutnje. Priču o poukama koje je stekla, a koje su se sve do jedne pokazale lažne i himbene. O tome što su joj obećavali i što nisu ispunili. Priču o tome kako ju je sudbina, za koju su govorili da joj treba vjerovati, izdala i lišila naslijeđa. O tome kako su je svaki put kada bi počela vjerovati snašli prezir, bol, nepravda i poniženje. O tome kako su je ti kojima je vjerovala i koje je voljela izdali, nisu joj priskočili u pomoć kada je patila, kada su joj prijetili oskvrnuće, muka i smrt. Priča o idealima, kojima su je učili da vjeruje, a koji su ju iznevjerili, izdali, napustili kada ih je trebala, dokazujući kako su malo vrijedili. O tome kako je pomoć, prijateljstvo — i ljubav — na kraju našla kod onih kod kojih nije trebalo tražiti ni pomoći, ni prijateljstva. Ljubav da i ne spominje.

Ali to nije nitko mogao ugledati, a još manje čuti. Koliba s upalim, mahovinom obraslim trščanim krovom bila je dobro skrivena među maglama, na močvarištima u koja se nitko nije usuđivao zaći.